ԱՒԵՏԱԲԵՐ

ԵՒ

ՇՏԵՄԱՐԱՆ ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԵԱՑ

"ԱՀԱ ԵՍ ՁԵԶԻ ՄԵԾ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ԿՈՒՏԱՄ"։ ՂՈՒԿ. Բ. 10։

ՀԱՏՈՐ 10։ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՅՈՒԼԻՍ 15. 1857։ ԹԻՒ 67։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Աստուծոյ մօտենալ. — Օգտակար հարցումներ և պատասխաններ. — Հոգւով աղքատութիւն. — Ճշմարիտ հեզութիւնը փորձ ընելու փորձութիւն հարկաւոր է. — Սուրբ Գիրքէն հարցումներ. — Ինչ է Աւետարանի քարոզիչ մը. — Մայրերուն համար. Կիրակի օր. — Տղայոց համար. Երկու ընծայ. — Մասիսն ու Բրօթեսթանդները. — Արտաքին լուրեր. — Կենդանաբանական. Ջայլամ. — Քաղաքական լուրեր. — Վերջին լուրեր. — Ծանուցում.

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՄՕՏԵՆԱԼ

Ներշնչեալ սաղմոսերգուն ըսաւ թէ "Աստուծոյ մօտենալս բարի է ինծի"։ Անիկայ աս բանը իր փորձառութենէն խօսեցաւ — գրութիւնս կարդացողներէն ոմանք ալ նոյն օրինակ փորձառութիւն ունեցած են։ Շատ հաճելի է ունենալ աս հաւատքը թէ աս հատուածը պիտի կարդան ոմանք որ գիտեն թէ բարի է Աստուծոյ մօտենալ։ Արդ՝ ի՞նչ են աւանկ ըսելուն արդիւնքներէն մէկ քանին, որոնց համար սաղմոսերգուն անիկայ բարի կը կոչէ։

Աստուծոյ մօտենալով՝ կ'զգանք անոր սէր ըլլալը։ Դժուար բան չէ Աստուծոյ զօրութեան՝ իմաստութեան՝ և արդարութեանը վրայ ըմբռնում մը ունենալ միտքերնուս մէջ, բոլոր ասոնք կրնանք ընել Անկէ հեռու մնալով ալ. բայց Աստուած սէր է խօսքին նշանակութիւնը գիտնալու համար իրեն մօտենալու ենք։ Երբոր անոր կը մօտենանք, սիրոյ մթնոլորտի մէջ կը մըտնենք. կ'զգանք թէ Աստուած սէր է. բոլոր երկիւղն ու կասկածը կը փարատի. ան ատենը կ'իմանանք թէ ինչ յարմարութիւն կայ Աստուած սէր է խօսքին մէջ, ան խօսքին նշանակութեան վրայ գիտութիւն կ'առնանք. որմէ աւելի պատուական գիտութիւն չըլլար։

Աստուծոյ մօտենալով մեղքին սէրը կը ջնջուի։ Ոչ մէկը մեղք գործելու փափաք կ'զգայ, երբոր Աստուծոյ սէրը պէտք եղածին պէս իր հոգիին մէջ թափուած է ու իրօք Աստուծոյ կը մօտենայ։ Դարձի եկած հոգիին մէջ տակաւին մնացած մեղքի սէրը յառաջադիմութեան մեծ արգիլքն է և տրտմութեան մեծ աղբիւրը։ Սատանային գործն է աս մեղքին սէրը գրգռելու և անիկայ 'ի գործ դնել տալու առիթներ շատցունելը. իսկ անիկայ զսպելն ու յաղթելը ամէն նորոգեալ հոգիին յառաջ տարած պատերազմն է։ Քանի որ Աստուծոյ մօտ ենք, մեղքը ուժ չունի. հոգին անանկ սիրալիր առարկայով մը պատուած է, որ մեղքին վրայ դեղեցկութիւն չկրնար տեսնել. որչափ ժամանակ որ հոգին Աստուծոյ մօտ է, մեղքին սէրը խափանեալ կը կենայ։

Աստուծոյ մօտենալով կը մոռնանք աշխարհը՝ անոր զբաղեցուցիչ հոգերը՝ և անոր մեր խաղաղութիւնը աւրելու և մեզ մեր պարտաւորութենէն խոտորեցունելու հակամիտութիւնը։ Մենք ստիպուած ենք հանապազ աշխարհին հետ հաղորդակցութիւն ունենալու. և անկարելի է որ մեր վիճակէն և մեր բոլորտիքներէս տեսածներէն չներգործուինք։ Եւ ըստ որում աս ներգործութիւնները սրբութեան արգելք են, հարկ է մեզի ժամանակ ժամանակ անոնցմէ հրաժարիլ և ինքզինքնիս հաստատել անոնց դէմ. ասիկայ իրօք կը կատարուի միայն Աստուծոյ մօտենալով։ Ան ատենը ալ աշխարհը սուտ լոյսով չերեւար, և անոր 'ի նպաստ չարին ունեցած ազդեցութիւնը կը ջնջուի։

Աստուծոյ մօտենալով աւելի պայծառ կը տեսնանք սրբութեան գեղեցկութիւնը։ Ասիկայ է մեր էութեանը մեծ վախճանը, այսինքն՝ սուրբ ըլլալ՝ ինչպէս որ Աստուած Սուրբ է։ Երբոր մենք Աստուծոյ մօտ ենք, սրբութեան ան մեծ օրինակին մօտ կ'ըլլանք։ Ան ժամանակը միայն կը տեսնենք սրբութեան գեղեցկութիւնը ու ցանկալիութիւնը։ Այսպէս՝ կատարեալ և անհուն սրբութեան անմիջական ներկայութեանը ըլլալով՝ չափով մը նոյն պատկերին փոխուած կ'ըլլանք։ Որչափ աւելի Աստուծոյ մօտենանք, այնքան աւելի սուրբ պիտի ըլլանք։ Արդարեւ մեզի բարի է Աստուծոյ մօտենալ։

Ընտանիքներին մէջ հրատարակուելու համար.

ՕԳՏԱԿԱՐ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

(Շարունակութիւն*։)

(Է) Ինչ է ամուսնութիւնը։

Ամուսնութիւնը՝ երկու այլասեռ անձինքներու փոխադարձ հաճութիւններէն առաջ եկած ան սիրալիր ու անքակտելի կապակցութիւնն է, որն որ կ'ընդունին իրենց վրայ մէկ հրապարակական ուխտով մը՝ խոստովանելով իրարու ընդունիլ մէկզմէկ իբրեւ ամուսին ու կենակից, ու ապրիլ մէկտեղ համաձայնութիւնով ու բարի կամեցողութիւնով։

Աս երկու այլասեռ անձինքները՝ մէկ համեստ ու նրբաքննին տեսաւորութեան միջոցով մը՝ որն որ կը պահանջէ իրենցմէ պարտաւորութիւնը, ու թոյլտուութիւն կ'ընէ իրենց ծնողական պաշտպանութիւնը աղէկ հասկըցած ու ընդունած մէկզմէկ՝ իրենց ծնողքներուն ալ հաւանութիւնովը կու գան ան որոշմանը, թէ Արարիչին բարի կարգադրութեանը համեմատ պիտի առնեն իրենց վրայ ամուսնական ուխտին երջանիկ կապը, ու կազմուին ընտանիք մը՝ վայելելու մէկ տեղ ընտանեկան կեանքի բարօրութիւնները ու մխիթարութիւնները։

(Թ) Որոնք են ան երկու սկզբունքները, որոնք ճշմարիտ աղբիւրներն են ընտանեկան երջանկութեան։

Ան երկու սկզբունքները՝ որոնք բարօրութիւն ու մխիթարութիւն առաջ կը բերեն ընտանիքի մը մէջ, սէրն ու հնազանդութիւնն են, որոնք Աստուածադիր օրէնքներ ու անհրաժեշտ պարտաւորութիւններ են երկու ամուսիններու վրայ՝ նկատմամբ իրենց բարեկենդանութեանը, որ սէրը պիտի ըլլայ էրկանը կողմանէ՝ իր կնկանը վրայ, որով պիտի առաջնորդուի ունենալ անոր վրայ գողտրիկ սիրտ մը՝ հոգածութիւն ու խնամատարութիւն ունենալու անոր, պաշտպան կենալու անոր վրայ, հաճոյական ընելու անոր վիճակը, ու մեծարելու անիկայ իբրեւ իր կեանքին բաժանորդը, իր սրտակից ու անզուգական բարեկամը ու յարմարաւոր օգնականը։ Ու հնազանդութիւնը պիտի ըլլայ կնկանը կողմանէ՝ դէպի իր էրկանը, որով պիտի առաջնորդուի ցուցունել անոր ակնածու հպատակութիւն մը՝ կարեկցաբար օգնական ըլլալու անոր՝ իր ամէն ընտանեկան կարգադրութիւններուն ու կառավարութիւններուն մէջ ջանալու մխիթարական ընել անոր վիճակը, փափաքելու անոր յաջողութիւններուն, ու պատուելու անիկայ իբրեւ իր գլուխը ու առաջնորդը, որ աս երկու առաքինութիւններ՝ թէ որ միաւորած մէկզմէկու հետ՝ թագաւորեն զոյգ մը ամուսիններու սրտերու մէջ, արդարեւ երջանիկ ընտանիք մը պիտի ըլլան անոնք, ու հաստատեն իրենց տունն ալ՝ բարեկարգութեան ու խաղաղութեան հիմերուն վրայ։

Ի՛նչ իմաստուն է Արարիչը, որ հաստատած է ամուսնական առնչութիւնը աս երկու օրէնքներուն ազդեցութեանը տակը, որոնցմով կրնան կազմուիլ մարդիկ ճշմարտապէս բարեկարգ ու երջանիկ ընտանիքներ, ու վայելել անոր օրհնութիւնները ու մխիթարութիւնները։ Բայց թէ որ ամուսիններ մը անկեղծաբար չնկատելով աս երկու օրէնքները չհատուցանեն մէկզմէկու իրենց փոխադարձ պարտաւորութիւնները, պիտի զրկուին ընտանեկան կեանքին օրհնութիւններէն ու մխիթարութիւններէն, ու ընկղմին խորունկ վիշտերու ու տրտմութիւններու մէջ, ու երբեմն ալ ըլլան մէկզմէկու իբրեւ անհաշտ թշնամիներ, անանկ որ, օրհնութիւններու աղբիւր եղած բանը՝ դառնայ ըլլալ իրենց անէծքի ու աղէտներու աղբիւր, ինչպէս կը տեսնուի ասոր փորձը անհամար ընտանիքներու վրայ։

Թո՛ղ ուրեմն հաւատարիմ ըլլան ամուսինները՝ իրենց աս մեծ պարտաւորութիւններուն մէջ, ու ջանան ապրիլ մէկզմէկու հետ իբրեւ մէկ հոգի մը՝ բնակած երկու մարմիններու մէջ, կամ թէ ընդունած մէկզմէկ իբրեւ միւս ես։

(Պիտի շարունակուի։)

Յ. Պ. Տ. Ս

*Տե՛ս Թիւ 64.

ՀՈԳԻՈՎ ԱՂՔԱՏՈՒԹԻՒՆ

Մարդ մը ինքզինքէն պարպուելու է, որ կարենայ Աւետարանին օրհնութիւնովը լեցուիլ։ Հոգւով աղքատ ըլլալու է որ կարենայ հաւատքով հարուստ ու երկնից թագաւորութեանը ժառանգորդ ըլլալ։ Երանի՜, ուրեմն, ան մարդուն որ ինքզինքին վրայ ցած համարում ունի, ու իր Արարիչին ու Փրկչին վրայ բարձր։ Երանի՜ ան մարդուն որ խոնարհութեամբ Աստուծոյ հետ կը քալէ, ու նաեւ խոնարհ է դէպ'ի իր ընկեր արարածներն ալ։ Երանի՜ ան մարդուն որ աս հոգւով աղքատութիւնը կ'զգայ ու կը յայտնէ։ Աս բնաւորութիւնը թէեւ աշխարհի աչքին առջեւը զինքը չբարձրացունէ ալ, բայց ան իր վիճակին յարմար բնաւորութիւնն է, — Աստուծոյ առջեւը պատուական, ու իր ընկեր արարածներուն ճշմարտապէս օգտակար բնաւորութիւն մըն է։ Ասիկայ ան բնաւորութիւնն է որ Քրիստոնէի մը յատուկ նշան մը ցուցուցած է Քրիստոս։

ՃՇՄԱՐԻՏ ՀԵԶՈՒԹԻՒՆԸ ՓՈՐՁ ԸՆԵԼՈՒ

ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆ ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է

Մարդ մը ինտո՞ր գիտնայ թէ իր ունեցած հեզութիւնը ու հոգիի հանդարտութիւնը ճշմարիտ է՝ թէ չէ, քանի որ գրգռութի մը՝ հակառակութեան՝ կամ զինքը նեղացունելու բանի մը չպատահիր։ Բայց երբոր բան մը դէմը կ'ելլայ որ ըստ ինքեան շատ անհաճոյ ու իրեն նեղութիւն տուող բան մըն է, ու անիկայ տակաւին ան դէպքին մէջը ինքզինքը կը բռնէ ու թէ Աստուծոյ և թէ մարդոց դէմ անհամբերութիւն չըներ, ասիկայ փորձ մըն է թէ իր մէջը եղած շնորհքը ճշմարիտ ու իրական է. որ ընդհակառակը՝ կեցած ջուր մը երբեմն յստակ կ'ըլլայ՝ քանի որ մէկը պղտորած չէ, բայց թէ անոր տակը ցեխ կայ, քիչ մը խառնէ ու իսկոյն բոլորն ալ երեւան կ'ելլան։

ՍՈՒՐԲ ԳԻՐՔԷՆ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

(Շարունակութիւն*։)

89. Ի՞նչ նշաններ տեսնուելու է մէկ անձի մը վրայ որ Աւետարանը քարոզելու յարմար սեպուի։

90. Քարոզչական աշխատութեանց վարձքը ի՞նչ է։

91. Սուրբ Գիրքը անհաւատարիմ պաշտօնեաները ինչպէս կ'ստորագրէ։

92. Յարութեան վարդապետութեան վրայ Հին Կտակարանէն ի՞նչ վկայութիւն կրնաս բերել։

93. Ե՞րբ կատարուեցաւ Քրիստոսի աս մարգարէական խօսքը թէ "Չեռքերնին օձեր պիտի բռնեն"։

94. Մովսէս քանի՞ տարու էր երբոր մեռաւ։

95. Քանի՞ տարի փարաւոնին տունը կեցաւ. քանի՞ տարի պանդուխտ եղաւ, ու քանի՞ տարի դատաւորութիւն վարեց։

96. "Ո՞վ կրնայ ըսել թէ՝ Իմ սիրտըս սրբեցի"։ (Առակ. Ի. 9։)

97. Ի՞նչ բան է Աստուծոյ արքայութիւնը։

98. "Ի՞նչ է ճշմարտութիւնը"։

99. "Ի՞նչ գոհութիւն կրնանք մատուցանել Աստուծոյ"։

100. "Խաղաղութիւն է"։ (Դ. Թագ. Թ. 19։)

(Կը շարունակուի։)

Ե. Վ. Ա.

*Տե՛ս Թիւ 58.

Աւետաբերին մէջ հրատարակուելու համար ։

ԻՆՉ Է ԱՒԵՏԱՐԱՆԻ ՔԱՐՈԶԻՉ ՄԸ

(Շարունակութիւն * ։)

Պօղոսիկ. Աղէ՛, ուրիշ ի՞նչ խօսքեր ալ կան որոնք կը գործածեն հասարակ ժողովուրդը։

Փորձառութիւն. Թէև ասոնց ամէնը յիշելը երկայն կ'ըլլայ, բայց գոնէ մէկ քանի հատ ալ յիշեմ, որ անոնց վիճակին վրայ աղէկ տեղեկութիւն ստանաս։ Կրօնքի վրայով խօսելու ատենը սա հետեւեալ խօսքերը ստէպ կը լսես հասարակութեան բերնէն, որոնք իբրև առարկութիւն յառաջ կը բերեն փրկութեան գիմելէն ետ մնալու համար։ Ինչպէս—

«Աշխարհս Վարդապետներուն ձեռքովը պիտի կործանի»։

«Մեղքը Վարդապետներուն վիզը ըլլայ թէ որ մեզ կը խաբեն»։

«Ձուկը իր գլխէն հոտած է»։ (այսինքն՝ Վարդապետներուն բարոյականութիւնը աւրուած է։)

«Նաւը ազատողը նաւապետն է»։ (այսինքն՝ ժողովուրդին վրայ Վարդապետները հոգ տանելու են։)

«Այսքան Հայրապետները ձեզի չափ խելք չունէի՞ն որ ասանկ կանոններ դրին»։

«Միթէ Աւետարանը այսքան ատեն է չկար ու նո՞ր յայտնուեցաւ»։

«Թէ որ կրօնական գերագոյն ժողով մը ըլլայ, ան ատեն ամէն բան կը շտկուի»։

«Քառասուն օր մեղաւոր ըլլամ նէ՝ մէկ օր մըն ալ զղջացող մը կ'ըլլամ»։

«Մեղան յաղթող է»։ «Աստուած ողորմած է»։

«Աստուած իր ստեղծած ծառաներուն մէկ մազէն ալ չանցնիր»։

«Ամէն ոչխար իր ոտքէն կը կախուի»։

«Իմ մեղքս քեզմէ չհարցուիր»։

«Կը քարոզես խելացի ես, չես կատարեր անզգամ ես»։

«Հօրմէս մօրմէս ինչո՛ր տեսայ նէ՝ անանկ կ'երթամ»։

«Խոտը իր արմատին վրայ չորնալու է»։

«Ինչ կոչումի որ կանչուեցար, անոր մէջ հաստատուն կեցիր»։ (այսինքն՝ մէկ մարդ մը ինչ կրօնքի մէջ ծնած է, հոն կենալու է։)

«Հաւատքներնուդ խերը տեսնաք»։

«Դուք երկինքը գացէ՛ք, մենք ալ դըժոխքը կ'երթանք»։

«Երկինքը երթալն ալ իրաւունք է, դժոխքը երթալն ալ»։

«Ամէն մարդ երկինքը երթայ նէ՝ դըժոխքը ինչո՞վ պիտի լեցուի»։

«Ա՜յ իմ մեղացս, ի՞նչ ընեմ, չեմ կրնար կոր»։ «Հին քաղաքին նոր կանո՞ն պիտի դնես», ևն, ևն։

Ահա՛ սիրելի եղբայրս ասոնք և ասոնց պէս խօսքեր կը լսես ժողովուրդէն երբոր կը խօսիս իրենց հոգիին յաւիտենական փրկութեանը համար, որ ասոնցմէ բաւական կրնաս տեսնալ թէ ժողովուրդը ինտո՛ր անճարին տգիտութեան մէջ թաղուած ըլլալու է։ Ես ամէնուն վրայ գիտեմ մէկն ալ որ երբոր հարցուցի իրեն թէ «Կը հաւատա՞ս որ Քրիստոս աշխարհք եկաւ մեղաւորները փրկելու», ինք փոխանակ ըսելու թէ՝ «Այո՛, կը հաւատամ որ եկաւ զիս փրկելու համար», ըսաւ. «Լսած եմ որ ուրիշները կ'ըսեն թէ եկեր է»։ Ու ի՞նչ բանէ կը ծագի ասանկ ողբալի տգիտութիւն մը. ուրիշ պատճառ մը չկայ, բայց միայն ասիկայ թէ Վարդապետներուն ձեռքովը ժողովուրդին վրայ Աստուծոյ խօսքին սովը եկած է։ «Քու խօսքդ իմ ոտքերուս ճրագ է, ու իմ շաւիղներուս լոյս»։ (Սաղմ. ճժթ։ 105։ Առակ. զ. 23։) Երբ՝ ո՛ւր որ Խօսքին լոյսը չկայ, հոն տգիտութեան խաւարը կը պատէ։

Պօղոսիկ. Եկեր է՞, ուրեմն ինք չհաւատար թէ եկաւ, որովհետև իր ըսածէն ատանկ կը հասկընամ ես, բայց և այնպէս աս խօսքը ըսողը ո՛վ որ է՝ կամ պինտ տգէտ մէկը եղած ըլլալու է, կամ կատակի համար ըսած ըլլալու է, անանկ չէ՞։

Փորձառութիւն. Կատակի համար ըսելը կրնամ հաստատել, որովհետև ինք իմ քովս եկած էր իր հոգևոր վիճակին վրայ քանի մը բաներ հարցունելու, և ան ալ շատ դողալով և հառաչելով, որպէս թէ բոլորովին յուսահատած մէկը ըլլար իրեն համար փրկութիւն մը կեցած ըլլալուն վրայ, որ կը ցուցընէր թէ լիօք ներքին նեղութիւն մը ունէր։ Ըսենք թէ կատակի համար ըսած ըլլայ ինծի աս խօսքը, ի՞նչ կը կարծես, կրօնքին գործնական դաստիարակութիւնը ընդունող մէկը կը համարձակի՞ ասանկ զարհուրելի կատակ մը ընելու, որ ուրիշ բան մը չէ, այլ սոսկալի անհաւատութիւն մը իր Տէրոջը աշխարհք եկած ըլլալուն վրայ։ Բայց թէ տգէտ մէկն էր, ատիկայ չեմ ուրանար, և իմ հաստատել ուզածս ալ ճիշդ ատիկայ է։ Իրաւ է որ աս վերջինը միայն մասնաւոր անձի մը վրայով զրուցեցի, և թէ որ ասոր պէս միայն քանի մը հոգիներ ըլլային աս նոյն ցաւալի վիճակին մէջը եղող, իրաւունք պիտի չունենայի զինքը յառաջ բերել իբրև ժողովուրդին ընդհանուր բարոյական վիճակը ցուցընող, բայց ո՞ւր գտնենք որ ժողովուրդին ընդհանրութիւնն ալ գրեթէ ասանկ վիճակի մը մէջ է։ Ինչու որ Քրիստոս աշխարհք եկած ըլլալուն ամենևին չհաւատացողի մը, և անոր վրայ սոսկ դիւական հաւատք ունեցողի մը մէջ տեղը ի՞նչ տարբերութիւն կայ։ «Անզգամը իր սրտին մէջ ըսաւ թէ՝ Աստուած չկայ»։ (Սաղմ. ժդ. 1։) Բայց շատերն ալ «կը հաւատան թէ մէկ Աստուած մը կայ». և թէ որ իրենց հաւատքը աս սահմանէն անդին չանցնիր, ի՞նչ կ'ելլէ ասանկ հաւատքէ մը, ինչու որ «դևերն ալ կը հաւատան՝ և կը սարսափին»։ (Յակ. բ. 19։) Դարձեալ՝ աս մարդը հաւատք չունէր Քրիստոսի վրայ թէ աշխարհք եկաւ, բայց շատերը կ'ըսեն թէ՝ իրե՛նք կը հաւատան որ աշխարհք եկաւ։ Հիմա թէ որ իրենց ունեցած աս հաւատքը միայն անոր աշխարհ եկած ըլլալուն վրայ կը կայանայ, և կամ թէ կը հաւատան անոր ալ իբրև Աստուծոյ Որդին, առանց գործնական հաւատքի մը, ես աս երկուքին մէջ տարբերութիւն մը չեմ տեսներ, ինչու որ դևերն ալ կը հաւատան ասոր։ (Տե՛ս Մարկ. ա. 29։ Մարկ. գ. 24։ Ղուկ. դ. 34, ևն։)

Պօղոսիկ. Բայց սիրելիս, Յովհաննէս առաքեալ չըսե՞ր թէ «Ամէն ո՛վ որ կը հաւատայ թէ Յիսուսը Քրիստոսն է, Աստուծմէ ծնած է»։ (ա Յովհ. ե. 1։) Ես սկզբունքին նայելով աս մարդիկը կը հաւատան թէ Յիսուսը Քրիստոսն է, (այսինքն՝ Աստուծոյ Օծեալը,) և հետևապէս Աստուծմէ ծնած ըլլալու են։ Ուրեմն ասոնց և Քրիստոսի վրայ ամենևին հաւատք չունեցողի մը մէջ խիստ մեծ տարբերութիւն չկա՞յ։

Փորձառութիւն. Կը ներէք ե՛ղբայրս, Յովհաննէս առաքեալին ըսած աս հաւատքը Քրիստոսի վրայ գործնական հաւատք մըն է, որ Սուրբ է, (Յոհ. դ. 20,) Պտղաբեր է, (ա Թես. ա. 3,) Ապաշխարութեան հետ կ'երթայ, (Մարկ. ա. 15։ Ղուկ. իդ. 47,) Գործ յառաջ կը բերէ, (Գործ. ժա. 21,) Սիրտը կը մաքրէ, (Գործ. ժե. 9,) Քրիստոս սրտին մէջ կը բնակեցնէ։ (Եփես. գ. 17։) Ասով կ'ըլլայ Մեղաց թողութիւն, (Գործ. ժ. 43,) Արդարութիւն, (Հռոմ. դ. 21,) փրկութիւն, (Մարկ. ժզ. 16։ Գործ. ժզ. 31,) Անձերնուս պահպանութիւն, (ա Պետ. ա. 5,) և մէկ խօսքով՝ Ամէն բարի գործքերու նախանձաւոր և կենաց խոստմունքներուն բաժանորդ կ'ընէ զմեզ։ (Տիտ. բ. 14։ Գաղ. գ. 22։ Եբր. ը. 12։) Բայց ան հաւատքը որ հիմա ընդհանրապէս ունին մարդիկ Քրիստոսի վրայ, այլ ընդ այլը հաւատք մըն է որ աս գերբնական ներգործութիւններուն մէկն ալ չունի իր մէջը. անոր համար արժան է «դիւական հաւատք» կոչուելու։

(Պիտի շարունակուի։)

Ե. Յ. Ն.

*Տե՛ս Թիւ 48—57, 60—63, 66. . .

ՄԱՅՐԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ

(Շարունակութիւն * և վերջ։)

Ընտանեօք Եկեղեցիէն դառնալէն ետքը, տղոցը իրենց լսածներուն վըրայով հարցափորձ ըլլալու է, ու քարոզին մէջէն անոնց յիշած բաներնին ըսել տալու է։ Ասոնք բացատրելու է անոնց, ու անոնց խղճմտանքներուն զարնել տալու է։

Տղայոց միշտ սիրած ու Կիրակիին ալ շատ վայելուչ եղած մէկ պարապմունքը երգ երգելն է։ Մայրը անոնց հետ երգելու, ու երգած երգերնին անոնց պարզելու, ու անոնց սիրտերուն մէջը ան երգերուն ցուցուցածին պէս ջերմեռանդ զգացումներ արթընցունելը աշխատելու է։

Բաւական մեծկակ եղող տղաքը ամէն Կիրակի Սուրբ Գիրքէն քանի մը տուներ գոց ընելու են։ Ես քանի մը ընտանիք կը ճանչնամ՝ որոնք սովորութիւն ունին ամէն Կիրակի իրիկուն մէկտեղ գալ ու քիչ մը ատեն Սուրբ Գիրքէն ու երգերէն քանի մը տուներ բերնանց ըսել, ու ան ըսած տուներնուն վրայ ազատաբար խօսակցելով բաւական ատեն անցունել։ Ասանկ ժամանակները շատ հաճելի էին տղոցը, ու մեծնալէն ետև աս ատենները միտքերնին բերելը շատ սիրելի էր իրենց։ Տղաքը Աստուածաշունչէն իրենց գիտցած բաներնուն վըրայով իրենց բան հարցուիլը կը սիրեն։ Ես շատ անգամ տեսեր եմ տղաք մէկ տեղ եկած՝ որոնք ասանկ վարժուած էին, ու մեծ փափաքով մօրերնուն քով ժողվուած Կիրակի օրը կ'ըսէին. «Մա՛յր՝ կը հաճի՞ս մեզի հարցումներ ընել»։

Ես մայր մը կը ճանչնամ՝ որ սովորութիւն ունէր ամէն Կիրակի իրիկուն քիչ մը ատեն իր տղոցը հետ երկինքին վըրայով խօսակցելու մէջ անցունել, Աստուածաշունչին երկինքի երանութեանը վըրայով բոլոր սորվեցուցածը անոնց աղէկ հասկըցունելու աշխատելով, անանկ որ անոնք գրեթէ կը ցանկային որ թևեր ունենային ու ան օրհնեալ աշխարհը թռչէին։ Ուրիշ մայրեր ալ շատ ատեն անցուցած են ամէն Կիրակի օրերը իրենց զաւկըներնուն խօսելու հեթանոսներուն մեղքերուն ու թշուառութիւններուն, ու Աւետարանը աս գին անգին տարածուելէն եղած օրհնեալ արդիւնքին վըրայով. անանկ որ անոնց սիրտերը գութով կը լեցուէին հեթանոսներուն վրայ, ու պատրաստ էին անձերնին ուրանալ ու Աւետարանը բոլոր աշխարհք տարուելուն օգնելու համար բոլոր կրցածնին ընել։ Ամէն Կիրակի մայրերը պէտք է քիչ մը ժամանակ Յիսուսի սիրոյն վրայ խօսելով անցունեն, ու իրենց զաւկըները դէպ'ի փրկչին ունեցած պարտաւորութիւններնին զգալու առաջնորդել աշխատին։

Թէ որ կարելի է տղայոց յարմար ու Կիրակի օրուան վայելուչ գիրքեր ճարուին անոնց որ Կիրակի օրերը կարդան։ Սուրբ Գրոց մէջի բաներուն պատկերները շատ օգտակար են, ու մեծկակ տղաքը կրնան ան պատկերները պզտիկներուն բացատրել։

Ասոնց պէս՝ ու տղաքը չձանձրացունելու համար պարապած բաները ատեն ատեն փոփոխելով, Կիրակի օրը բոլոր եօթը օրին ամենէն երջանիկը կրնայ ըլլալ տղաքներուն։

*Տե՛ս Թիւ 66.

ՏՂԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ

ԵՐԿՈՒ ԸՆԾԱՅ

Անգղիա Եկեղեցիի մը դուռը Քարոզչութիւններու համար ստակ կը հաւքուէր։ Ժողովուրդին մէջը ամենէն հարուստ եղող մարդը եկաւ և տասը լիրայի թուղթ մը ձգեց սնտուկին մէջ։ Ժողովուրդը զմայլեցաւ աս ընծային, և ան մարդը շատ գովեցին։

Անմիջապէս անոր ետևէն եկաւ, փոքր՝ դեղնած՝ աղքատ աղջիկ մը հին լաթերով հագուած, որուն բոլոր երևոյթը աղքատութիւն կը յայտնէր, բայց և այնպէս բոլորովին քաղցր դէմքով և աչքը արցունքով լեցուած, ու ան հարուստին թուղթին քովը մէկ տասը փարանոց մը դրաւ։ Բազմութիւնը կը հրէր կը հրմշտկէր զինքը. մէկը չէր նկատեր ու բանի մը տեղ չէր դներ անոր ընծան։ Բայց Փրկիչը կը տեսնէր անիկայ. և ընդունեց անիկայ ան հարուստին տուած ընծայէն շատ պատուական սեպելով։ Ինչո՞ւ։ Ան առտուն ան հարուստը ինքզինքը ըսած էր.

«Ի՞նչ տամ այսօր օտար երկիրներուն Քարոզչութիւններուն համար. ես տասը լիրա տալու եմ, որովհետև ամէն մարդ ինձ այնչափ կ'ակնկալէ. և կ'ուզեմ որ իմ տուածս ամենէն վեր ըլլայ»։

Իսկ ան առտուն ան փոքրիկ աղջիկը իր Աստուածաշունչը կարդալէն ետև երբոր վար դրաւ, խորհեցաւ թէ՝

«Եթէ Յիսուս այսչափ բան ըրաւ ինծի համար, ուրեմն ես ի՞նչ կրնամ ընել իմ իրեն ունեցած սէրս ցուցընելու համար. ահա այսօր ստակ պիտի ժողվուի Քարոզչութիւններուն համար, և ես մէկ պղինձ տասնոց մը ունիմ, բայց կու տամ իմ տասնոցս Յիսուսի համար, և ան կ'ընդունի անիկայ ինծմէ, որովհետև ես շատ կը սիրեմ զինքը»։

Վերջը ծնկան վրայ եկաւ և ան ստակին վրայ Աստուծոյ օրհնութիւնը խնդրեց, ըսելով,

«Ո՛վ իմ Փրկիչս, ահա՛ տասնոց մը ունիմ հոս, որ կ'ուզեմ քեզի տալ։ Ա՛ռ ասիկայ Տէր, թէպէտ և ես արժանի չեմ անիկայ տալու. և օրհնէ անիկայ որ օգուտ ընէ հեթանոսներուն»։

Վերջը ելաւ տարաւ անիկայ Եկեղեցին և համեստութեամբ մը սնտուկը ձգեց անիկայ։

Միտքերնի՛դ պահեցէք սիրելի ընթերցողներ՝ որ ոչ թէ որչափ տալէն, այլ ի՞նչ կերպով տալէն է տրուած ընծային ընդունելի ըլլալը։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Յուլիս 15, 1857։

ՄԱՍԻՍՆ ՈՒ ԲՐՈԹԷՍԹԱՆԴՆԵՐԸ

Աւետաբերին նախընթաց թերթին մէջ իմացուցինք Հայոց Պատրիարգին ներկայութեանը եղած քննութեան մը արդիւնքը, որ Ռոտոսթոյի Բրոթէսթանդ ամուսնութեան խնդիրին կը վերաբերէր։ Հիմա միտք ունինք խօսիլ ուրիշ քանի մը գլխաւոր կէտերու վրայով որոնք Մասիսին Խմբագրիչը աշխարհիս առջև հրատարակեց աս նիւթին վրայ գրած իր ընդարձակ յօդուածներուն մէջ։

1. Ինքը մեզ կը ներկայացընէ իբրև Բրոթէսթանդից ու Հայոց մէջ «խառն ամուսնութիւններ» ըլլալուն ջանք ընողներ։

Ասիկայ բոլորովին սխալ մըն է։ Շիտակը ասանկ ամուսնութիւնները ընդհանրապէս շատ անյարմար կը սեպենք, ու կ'ուզենք որ ասոր ուրիշ մէկ օրինակն ալ չպատահէր։ Էրիկ կնկան մէջ ասանկ մօտ ու սուրբ առնչութեան մը մէջ, երկու կողմիններն ալ մէկ սիրտով ու մէկ միտքով ըլլալու են ամէն կարևոր նիւթերու վրայ. և ի՞նչ բան կրնայ ըլլալ կրօնքէն աւելի կարևոր։ Ինչու մէկ Բրոթէսթանդ մարդու մը խրատ չենք տար որ Հայ աղջկան մը հետ ամուսնանայ, ոչ ալ Բրոթէսթանդ կնկան մը որ Հայ էրիկ մը առնէ, ըստ որում իրենց կրօնական գաղափարներուն տարբերութեանը պատճառով անհամաձայնութիւններ պիտի ըլլան մէջերնին։ Կը վախնանք թէ աս կապակցութիւններէն շատը ապերջանիկ պիտի ըլլան։ Ընտանիքներու մէջ խաղաղութիւն ու համաձայնութիւն պահելու համար կ'ըսենք թէ Բրոթէսթանդները՝ Բրոթէսթանդի հետ, Հայերն ալ՝ Հայու հետ ամուսնանալու են։ Բայց աս ամենուն վրայ սա ալ իրաւ է թէ աս անանկ խնդիր մըն է որ օրէնքով չկրնար ու պէտք չէ ալ սանձուիլ։ Ասիկայ օրէնքով զսպելու ելլելը, մեր կարծիքին նայելով՝ անպատշաճ ու անիրաւ է։

Մեր ըսել կրցածը ամենէն շատը սա է որ ասոր դէմ մեր խրատը տանք, ցուցընելով թէ աս ամուսնութիւնէն շատ քիչ

տղէկութիւն՝ բայց շատ դէշութիւն պալէքը կրնայ անկալուիլ. ու հոն մենք ձգելու ենք բանը:

Բայց ասիկայ անտարակոյս է որ երբ ասանկ ամուսնութիւններ իրօք կատարուին օրինաւոր կերպով, չեն կրնար քակուիլ, առանց Աստուծոյ սահմանադրութիւնը կոտրելու թէ՝ «Ան որ Աստուած միաւորեց՝ մարդ թող չզատէ»: (Մատթ. ԺԹ. 6:)

2. Մասիսը կը ներկայացնէ Ամերիկացի (Միսիօնար) Քարոզիչները իբրև Հայոց ազգին մեծ թշնամիները, որոնք հոս եկած են միայն բաժանում ձգելու ու ընտանիքներու և ընկերութեան խաղաղութիւնը քակելու, ևն, ևն:

Աս ներկայացուցումին ճշդութիւնը բոլորովին աս խնդիրէն կախում ունի թէ արդեօք ինչ որ Ամերիկացի Միսիօնարները կը քարոզեն ճշմարտութի՞ւն է կամ ստութիւն: Թէ որ ստութիւն է, անոնք պատասխանատու են բոլոր չար հետևանքներուն որ կ'ելլեն իրենց վարդապետութիւնները տարածելու ջանք ընելէն: Թէ որ միւս կողմանէ, անոնք միայն Աստուծոյ ճշմարտութիւնը կը քարոզեն, բուն իսկ Քրիստոսի որոշած ճամբովը, ան ատենը՝ թշնամի ըլլալու տեղը, անոնք իրօք ամենէն մեծ բարեկամներն են. ու պատասխանատուութիւնը անոնց վրայ կը մնայ՝ որոնք որ աս ճշմարտութիւնը կը մերժեն ու անոր կը հակառակին: Աւետարանին պարզ ճշմարտութիւնները քարոզելը միշտ յիմարութիւն երևցաւ ան մարդոցը որ մեղքն ու աշխարհը կը սիրեն: Քրիստոս ինքը հրատարակեց որ ինքը «խաղաղութիւն ձգելու չեկաւ, հապա՝ սուր». «Ինչու որ եկայ», ըսաւ, «մարդը իր հօրմէն զատելու, ու աղջիկը՝ իր մօրմէն, ու հարսը՝ իր կեսուրէն»: (Մատ. Ժ. 35:) Մի՞թէ Քրիստոս կը սիրէ՞ր ընտանիքները ու ազգերը բաժնել: Իր ուզելո՞վը հակառակութիւններ կը ձգէր. չէ, չէ: Ինքը խաղաղութեան Իշխանն էր, ու թէ իր և թէ իր պաշտօնեաներուն քարոզութիւնովը եղած բոլոր բաժանումներուն ու հակառակութիւններուն պատասխանատուութիւնն ու յանցանքը իրեն վարդապետութիւնները չընդունողներուն վրայ կը մնայ:

Առաջին որոշուելիք խնդիրը, ուրեմն, Մասիսը Ամերիկացի Միսիօնարներուն վրայ ըսածներուն պէս բան մը ըսելու կարող ըլլալէն առաջ, աս ըլլալու է թէ անոնց քարոզած վարդապետութիւնները Քրիստոսի՞ն են՝ թէ չէ: Մենք պատրաստ ենք աս խնդիրին վրայ քննութեան մտնել հանդարտ ու բարեկամական ճամբով մը, Մասիսին Խմբագրիչին հետ, կամ որ և իցէ ուրիշէ՝ որոնք խօսք կուտան հանդարտութիւն պահել, ու որոնց փափաքն է պարզապէս ճշմարտութեան վերահասու ըլլալ: Նաև մենք պատրաստ ալ ենք ժամանակին որոշմանը թողուլ՝ առանց մեր կողմէն քննութեան մտնելու. ինչու որ մենք բոլորովին ապահով ենք որ եթէ Քրիստոսի ճշմարիտ Աւետարանին սկզբունքը՝ մարդոց աւանդութիւններուն ու սովորութիւններուն դէմ, այնչափ մեծ յառաջդիմութիւն մը ընէ Հայոց ազգին մէջ գալ 25 տարին՝ որչափ որ ըրաւ անցեալ 25 տարին, Հայոց ազգին մեծ մասը պիտի միաբանի Աստուած օրհնելու որ աս երկիրը բերաւ անոնք՝ որ Հայկին զաւակները Քրիստոսի Աւետարանին պարզութեանը վերադարձընելու գործիքը եղան:

3. Մասիսը կը ներկայացնէ Ամերիկացիները իբրև մի միայն ժողովուրդ որ Միսիօնար կը խրկեն աս Արևելեան Եկեղեցիները, ու կը պնդէ թէ ո՛չ Անգղիացիք՝ ոչ Բրուսիացիք ոչ ալ ուրիշ որ և իցէ Բողոքական ազգերը ասանկ անվայել յանցանքի մը մէջ գտնուած են:

Մասիսին Խմբագրիչը աս նիւթին վրայ որչափ քիչ տեղեկութիւն ունեցած ըլլալը հետևեալ իրողութիւններէն յայտնի պիտի երևնայ: Արևելեան Եկեղեցիներուն լուսաւորութեանը համար Տաճկաստան աշխատելու եկող ամենէն առջի Բողոքական Միսիօնարը Պատ. Հարթլէ Անգղիացին էր, որ Անգլիքան Եկեղեցւոյն Պաշտօնեաներէն է: Ասիկայ եւսուն տարիի չափ առաջ եղած է: Առաջին Բողոքական Քրիստոնեաները՝ որ Աստուածաշունչը Հայերէն աշխարհաբառ լեզուին թարգմանուելուն պատճառ եղան, Անգղիացիներն էին, Բրիտանական Աստուածաշունչի Ընկերութեանը անդամները, ու նոյն Ընկերութիւնը մինչև հիմա հազարաւոր Լիրա ծախք կ'ընէ տարին տարի տպելու և տարածելու Սրբազան Մատեանները աս Արևելեան Եկեղեցիներուն խօսած լեզուովը, գլխաւորապէս Ամերիկացի Միսիօնարներուն ձեռօքը:

Անգլիքան Եկեղեցին աս քաղաքին մէջ ունի Միսիօնարներ Զմիւռնիա, որոնք կ'աշխատին Յունաց և Հայոց մէջ, ինչպէս նաև ուրիշ զատ ժողովրդոց մէջ ալ. ուրիշներ ալ ունի Սուրիայի ու Եգիպտոսի մէջ, որոնք կանոնաւոր Բողոքական ժողովուրդ ունին, Յոյն՝ Քաթոլիկ ու Խրդիներէն հաւաքուած. ու Երուսաղէմի մէջ ալ Անգլիքան Եպիսկոպոս մը կայ, որ ինքը բնիկ Բրուսիացի է, ու աս նոյն տեղը Բրուսիայի թագաւորէն անուանուած է, բայց Անգղիայէն ու Բրուսիայէն հաւասարապէս նպաստ առնելով, որ ունի Անգղիացի Միսիօնարներ բնիկ Բողոքական ժողովուրդներով՝ Երուսաղէմ, Բեթղեհէմ, Նապլուս, Սիլթոն, Նազարէթ, և ուրիշ տեղեր:

Ու չէ թէ այսչափ, այլ Անգլիքան Եկեղեցին ունի Մալթայի մէջ Բողոքական մեծ Ուսումնարան մը, Արևելեան Եկեղեցւոյ պատանիները Բողոքական հաւատոյ վարդապետութիւններուն մէջ դաստիարակելու յատուկ նպատակով. ուր որ հիմա կան Հայ՝ Յոյն՝ Նեստորական՝ Մարոնի, ևն: Աս տարուան Մարտին Լոնտոն եղած ժողովքի մը մէջ ան Ուսումնարանին համար Շաֆթսպըրիի կոմսը որ շատ երևելի Անգղիացի Ազնուական մըն՝ ու Անգլիքան Եկեղեցւոյն Լորտերուն Խորհրդարանին անդամն է, հետևեալ դիտողութիւններն ըրաւ նկատմամբ ան Ուսումնարանին ու Տաճկաստանի մէջ գտնուող Ամերիկացի Միսիօնարներուն գործողութեանցը:

«Մեր յանցանքը պիտի ըլլայ», ըսաւ ինքը, «թէ որ աս պատեհութիւնը օգտակար չընենք, ու միջոց Սուրբ Գիրքով ու ճշմարիտ կրօնքին գիտութիւնովը լեցընելու ան երկիրը, և մեր օրինակին միջոցովը Արևելքի ազգերուն ցուցընելու թէ ինչ կրնան ըլլալ՝ թէ որ միայն Արևմտեան բնակիչներուն օրինակին հետևին: Հիմա Արևելեան խնդիրն է, աս Ուսումնարանին նկատմամբ առաջին սիրոց խնդիրը: Աս Ուսումնարանը գլխաւորապէս Արևելցիներուն օգուտին համար հաստատուեցաւ— Արևելցի պատանիներ կրթել Եւրոպական գիտութեան և լեզուի մէջ— կրթել անոնք Արևմտեան բնակիչներուն ստացած աշխարհային ուսմանը մէջ. բայց ասմէն բանէն վեր, անոնք կրթել Տէրոջը վարժութիւնովը ու խրատովը, և անոնք մեծցընել Քրիստոնէական գիտութեան և գործոց մէջ:

«Ամերիկացի Միսիօնարները արդէն աս տեղը բռնած են չափով մը, բայց չափով մը միայն: Անկասելի է որ շատ յարգանօք ու զմայլելով խօսուի ան երևելի ու բարեպաշտ անձերուն խումբին վրայով. անոնց զատողութիւնը, անոնց զգուշաւորութիւնը, անոնց խոհեմութիւնը, անոնց հանճարը, անոնց բոլոր խորհուրդները՝ խօսքերն ու գործերը դրաւող բարեպաշտութիւնը, անոնց անխոնջ յարատևութիւնը, անոնց անձնանուիրութիւնն ու անձնուրացութիւնը, անոնց ձեռք բերած մեծ արդիւնքը, բոլոր ասոնք մեզմէ կը պահանջէ անդադար հարկ մը զմայլելու՝ յարգելու և սիրելու, և պիտի ըլլայ, ապահով եմ, մեր երջանկութիւնն ու զուարճութիւնը, ինչոր որ յայտնապէս մեր պարտքն ալ է, մեր աջ ձեռքը տալ անոնց ընկերակցութեան, ու մեր կրցած ամէն կերպովը օգնել անոնց աս մեծ գործին յառաջ երթալուն.

Բայց մեր գործողութիւնները շատ աւելի ընդարձակ են, աւելի մեծ դաշտ մը կը գրկեն. Ամերիկացի Միսիօնարներուն դաշտէն աւելի ընդարձակ դաշտի մը վրայ կը նային: Մեր աչքին առջեն են բոլոր Տաճկաստանը 36 միլեոն բնակիչով, հաւատոյ տարբեր դաւանութիւններով, և Յունական Եկեղեցւոյն Տիրապետութեան ընդարձակ կազմակերպութիւնովն ու անթիւ և ծանրաբեռնեալ սնոտիապաշտութիւնովը: Ասոնք են ան առարկաները՝ որոնց ուղղած ենք մեր ուշադրութիւնը»:

Ու վերինին հետ սերտ կապակցութիւն ունեցող աս իրողութիւնը համառօտիւ նշանակենք թէ Անգղիա Ընկերութիւն մը կայ որ կ'ըսուի «Տաճկաստանի Քարոզչութեան Ձեռընտու Ընկերութիւն», որուն նախագահն է աս նոյն երևելի ազնուական Լորտ Շաֆթսպըրին, և որուն գլխաւոր նպատակն է աս երկրին մէջ եղած Ամերիկացի Քարոզչութիւններուն դրամական օգնութիւն ընել: Աս նպատակով 3,000 լիրայէն աւելի հանգանակեցին անցեալ տարի Անգղիայի մէջ:

Մեր ընթերցողները մինչև հիմա տեսած ըլլալու են թէ ինչ մեծ սխալ մը ըրած է Մասիսին Խմբագրիչը՝ որ Բրիտանական Քրիստոնեաները աս կողմանէ Ամերիկացւոց նման չէին պէս մը կը ցուցընէ թէ անոնք Տաճկաստանի Քրիստոնեայ ըսուած Եկեղեցիներուն մէջ Միսիօնարական գործողութիւններ յառաջ չեն տանիր: Ճշմարիտը աս է որ ամէն Բողոքական Քրիստոնեաները՝ աշխարհիս որ կողմը ըլլան թող ըլլան, շատ մեծ փափաք մը ունին Արևելեան Եկեղեցիներուն վերանորոգութեանը, և ասոր համար աշխատութեան մէջ միացած են ու ջերմեռանդութեամբ կ'աղօթեն:

Հերձուածական աղանդ մը տարածելու համար չէ Միսիօնարներուն հոս գալը. բայց Աստուծոյ ճշմարտութիւնը: Մարդիկ համոզելու համար չէ որ հպատակին Փափի մը կամ որ և իցէ օտար Եկեղեցական Տիրապետութեան մը, բայց որ Քրիստոսի ծառայ ըլլալու ընծայեն ինքզինքնին, և ըլլան գործքով ու ճշմարտութիւնով, չէ թէ միայն անունով՝ իր հաւատարիմ աշակերտները, անանկ որ ամէն մարդիկ կարող ըլլան Աստուած փառաւորել անոնց համար:

Վերոգրեալ յօդուածը շարունակէն ետև՝ Մասիսին 283րդ թերթը (Յունիս 27) ձեռուընիս հասաւ:

Յիշեալ Լրագիրին Խմբագրիչը կ'երևայ որ՝ իր պարզութիւնովը կարծած ըլլալու է թէ Ռոտոսթոցի աղջկանը սուտ վկայութիւնը թէ ինքը ամուսնացած չէ, բոլոր խնդիրը որոշելու բաւական է և ակնկալութիւն կ'ընէ որ բոլոր աշխարհ հաւատայ թէ ան աղջիկը միայն ճշմարիտը կը խօսի, աս նիւթին մէջ, և թէ Ռոտոսթոյի Բողոքական Հովիւը, Բողոքական Տեղական Ազգապետը ու տասը տասներկու ուրիշ ականատես վկաները՝ որոնք ամուսնութեան արարողութեան ներկայ էին, (և որոնց մէկն ալ Յոյն մըն է, ու բնաւ Բողոքական եղած չէ,) բոլորն ալ ստախօս են (*): Հիմա ամուսնութեան մը իրօք ըլլալուն նկատմամբ աս տեսակ վէճի տակ եղած ամէն դէպքի մէջ երկու կողմին (հարսին կամ փեսին) վկայութիւնը քաղաքակիրթ երկիրներուն օրէնքին համեմատ, արժէք մը չունի: Մեր առջեւ եղած դէպքին մէջ հարսը կը պնդէ թէ անոնք ամուսնացած չէին, ու միթէ անոր վկայութիւնը փեսայինէն աւելի ազդեցութիւն մը ունի՞ որ ան ալ կը պնդէ թէ ամուսնացած էին: Բնաւ չէ: Արդարադատ ատեան մը, ուրեմն, ուրիշ վկայութիւններու պիտի նայի. և ո՞րն է ասանկ դէպքի մէջ ամենէն աղէկ ու գոհացուցիչ վկայութիւնը: Յայտնապէս ամուսնութեան արարողութիւնը կատարող Պաշտօնեային Վկայական գրութիւնը՝ արարողութեան ներկայ գտնուող վկաներուն ստորագրութիւնովը հաստատուած: Բողոքականները ունին աս վկայութիւնը վէճի տակ եղած աս խնդիրին մէջ, ու Հայերը բնաւ մէկ բան մը չունին՝ աղջիկին վկայութենէն զատ:

Մասիսին Խմբագրիչը անանկ ալ կը ձևացընէ որ աս խնդիրը քննուած է և որոշուած Ռոտոսթոյի Մէճլիսէն ու Բարձ. Դուռնէն. ու կը հարցընէ որ մենք պատրաստ ենք Դրան որոշումը անիրաւ է ըսելու: Ասոր կը պատասխանենք թէ բնաւ աս դէպքին քննութիւնը չեղաւ առաջ, բաց'ի մօտերս Հայոց Պատրիարքին ներկայութեանը եղածէն, և կը հարցընենք իրեն ու իր Լրագիրը կարդացողներէն որ ըսեն թէ ըլլալո՞ւ բան է որ Բարձ. Դրան որոշումովը աս խնդիրը լմնցած ըլլալէն ետև, ինչոր որ Մասիս կը ձևացընէ, Վսեմ. Անգղիոյ Դեսպանը ետքէն ներէ Բարձ. Դրան հրամանովը Առաքել Վարդապետը հոս բերել տայ խնդիրին քննութեան համար: Բայց հիմա ասոր վրայով աւելի խօսելու տեղ չկայ աս ներկայ թերթին մէջ:

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՓՐԻԿԷ. Հարաւային Ափրիկէի Զուլուս ըսուած ցեղին մէջի Քարոզիչներէն մէկը հետևեալ համառօտութիւնը կուտայ անցեալ 10 տարուան միջոցին ան ժողովուրդին մէջի քարոզչական աշխատութեանցը վրայով: «Տասը տարի առաջ եկեղեցիներ չկային հոն, ու մէկ երկուքէն աւելի ալ դարձողներ չկային Քարոզիչներուն քով: Հիմա ութը Եկեղեցի կայ հարիւր իննսուն ու հինգի չափ աղէկ վիճակի մէջ անդամ պարունակելով. որոնցմէ տասնուչորսը անցեալ տարուանը մէջ մկրտուեցան. ու քանի չափ ալ մեր եկեղեցիները ընդունուելու պատրաստուած անձինք կան: Բազմակնութեան հին սովորութիւնը ունեցող ազգի մը մէջ, ուր որ տասը տարի առաջ ճշմարիտ ընտանեկան յարաբերութիւնները իր պարտաւորութիւններովը մէկտեղ գիտցուած չէին, հիմա հարիւրի չափ ամուսնացած մարդիկ կան մեր Քարոզչութեան կայանը բնակող որոնց ամէն մէկը մէկ կնկան էրիկ է, և որոնց մեծ մասին ամուսնութիւնը Քրիստոնեայ Պաշտօնեայի մը ձեռամբ եղած է, քաղաքակիրթ սովորութիւններուն համաձայն: Աս հարիւր ընտանիքներէն վաթսուն կամ աւելի կան որ էրիկ կնիկ Քրիստոնեայ կրօնքէն են, և ուրիշ քանի չափ ալ կան՝ որ էրիկները միայն Քրիստոնեայ են, և որոնց բոլորին գումարը ութսուն ընտանիքի չափ կ'ելլէ. որ տուներնին ընտանեկան աղօթք կ'ըլլայ, ուր որ ընտանեկան կրօնքը՝ գոնէ չափով մը հաստատ կը պահուի, և որոնց մէջ հարիւր վաթսունի չափ տղաք Քրիստոնէական մկրտութիւն ընդունած են: Աս ընտանիքներէն վաթսունէն մինչև եօթանասունի չափը Քեափիր բարբարոս ցեղին խրճիթները ձգելով՝ քաղաքակիրթ կեանքի նըպատակին պատասխանելու աւելի յարմար բնակարաններու փոխեցին: Անանկ ժողովուրդի մը մէջ՝ որոնք դեռ քիչ մը ատեն առաջ առանց գրաւոր լեզուի մըն էին, հիմա երկու հարիւր յիսունի չափ տղաք կը գտնուին մեր Քարոզչութեան տակը՝ որոնք բուն իրենց լեզուովը կրնան կարդալ Աստուծոյ Խօսքը. ու ասոնց կէսէն աւելին զանազան աստիճանի յառաջդիմութիւն ըրած են գիր գրելու կողմանէ»:

ՉԻՆԱՍՏԱՆ. Չանկհէյի Պատ. Պըլ.ձմէն մօտերս գրած մէկ նամակին մէջ կը յիշէ հետևեալ խիստ հետաքրքրական իրողութիւնները: «Չանկհէն կեդրոն տեղ մըն է, ու հոն վաճառականներ կու գան շատ գաւառներէ: Վաճառական մը կար հոս 1852ին թէյի լեռներէն որ՝ Նանքինին արևմտեան ու հարաւային կողմերն է: Իր դառնալու ատենը Նոր Կտակարան մը տարաւ իրեն հետ նոր բանի մը պէս հետաքրքրութեան համար: Իր դրացներն ու գիտնական բարեկամները անոր քաշուեցան ու քիչ ատենէն այնչափ փնտռուեցաւ որ որոշում եղաւ մէջերնին թէ երկու կամ իրեք օրէն աւելի մէկը քովը չպահէ: Բայց աս կերպն ալ երկար ատեն քշելու հերիք չէր: Աս գիրքը՝ ըսին, սրբազան գիրք մըն է. Քօնֆուչիուս (իրենց օրէնսդիր փիլիսոփան) իր վարդապետութիւնները ասկէ առած ըլլալու է. դպրոցներուն մէջ սորվուելու է. օրինակուելու է: Հետևապէս Նոր Կտակարանին կազմը քակուեցաւ որ զատ զատ թուղթերը շատ մը օրինակողներու տրուի: Ասանկով ուրիշ օրինակը առնելու գործը սկսաւ ու յառաջ գնաց. ու երբոր վաճառականը իր տեղէն ելաւ աս տարի Չանկհէյ տարեկան այցելութիւնը ընելու՝ ետքը ամբողջ օրինակ արդէն կազմուած էին, ու հարիւրներով ալ կտորներ դպրոցներու մէջ տղոց ձեռքն էին: Մինչև անգամ մեծ մարդիկ՝ գիտնական մարդիկ՝ միտքերնին պահելով բերան կը սորվէին: Աս ձմեռ Չանկհէյէն դառնալուն ծրար մը գիրք՝ Կտակարան ու տետրակներ ունէր»:

— Պատ. Էյթչիսըն՝ որ Չանկհէյ կեցող ուրիշ Քարոզիչ մըն է, քիչ մը ատեն Բինկ—հու բնակելու գնաց որ 100,000ի մօտ բնակիչով քաղաք մըն է Չանկհէյէն 75 մղոն հեռուն: «Եղջի բերանը», կ'ըսէ ինքը, «տուներնուս մէջ հանդարտ կեցանք, հարկաւոր չսեպելով ինքզինքնիս ցուցընելը, ոչ ալ հրապարակաւ փողոցները քարոզելը»: Բայց ասիկայ երկար չըքշեց: «Քանզի իրեք շաբաթէն աւելի է որ դրեթէ ամէն օր քաղաքին մէջը կ'երթանք ու մեր վկայութիւնները կը հաղորդենք բազմաթիւ անցուդարձ ընողներու մէջ: Մեզի ունկնդրութիւն ընողները երևոյթին նայելով հաճութեամբ մօտիկ կ'ըլլան: Առանձին տեսութիւն ընելու եկողներուն թիւն ալ սկիզբէն խիստ շատ է: Քանի մը հոգիներու համար դրեթէ յոյս ունինք որ Սուրբ Հոգին իր արթընցընող գործը սկսած է սիրտերնուն վրայ: Մեր աշխատութիւններուն մէջ ըստ բաւականին գոհունակութիւն կը գտնենք: Աս քաղաքն ու իր շրջականները մեր ժողովրդապետական թաղը կը սեպուի: Ճանչւորութիւններ կազմուիլ սկսած է: Նախապաշարումը մաշելու եռեւ է: Մեր Վարդապետութեանն ու նպատակին լուրը ամէն ծղոտ տարածուելու եռև է: Կը տեսնենք մենք ան աղօտ լոյսին պըպըլալը՝ որ երթալով պիտի լուսաւորի մինչև որ կատարեալ օր ըլլայ»:

ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆԱԿԱՆ

ԶԱՅԼԱՄ

Զայլամին (տէվէ գուշու) աղաղակը անանկ ճիչ կը նմանի առիւծին որ երբեմն բնիկներն անգամ կը խաբուին։ Սովորաբար առտուները կանուխ ձայնը կու գայ, ու երբեմն ալ գիշերները։ Զայլամին ոյժը չափազանց է։ Իր հսկայական ոտքին մէկ անգամ զարնուածքը՝ (որն որ միշտ դէպ'ի առջևը կը զարնէ,) բաւական է գետինը պառկեցընելու, այո՝ սպաննելու ալ փառատող գազաններէն շատերը, ինչպէս՝ բորենին, յովազը, վայրի շունը, ճագարը և ուրիշները։ Զայլամը չափազանց արագ է ոտքերովը, հասարակաբար արագընթաց ձիէն կ'անցնի։ «Երիկայ բարձրը ելած ժամանակը, ձին՝ ու անոր վրայ հեծնողը ծաղր կ'ընէ»: (Յոբ. լթ. 18։) Մանաւանդ դէպքերու առեն կարճ հեռաւորութեան մը մէջ իր արագ քալելը արդարև զարմանալի է, կարելի է կէս րոպէի մէջ մղոնէ մը շատ պակաս չէ։ Իր ոտքերուն գետինը դպչիլը հազիւ թէ կ'երևայ, ու իր ամէն մէկ խոշոր քայլերուն մէջ տեղի երկայնութիւնը քիչ չպատահիր որ 12—14 ոտքէն պակաս ըլլայ։ Արդարև թէ որ Պարոն Աոտամսընին ըրած վկայութեանը հաւատալու ըլլանք, որ կ'ըսէ թէ ինք աչքովը տեսեր է աս բանը Սենեկալի մէջ, անանկ է ջայլամին արագութիւնն ու ջղային կարողութիւնը՝ որ մինչև անգամ կրնակը երկու մարդ առած ալ Անգղիական ձին կ'անցնի արագութեան մէջ։ Մանաւանդ թէ ջայլամը երկան ատեն կրնայ վազել առանց շունչը կտրելու. անանկ որ առանի բան է աս թռչունին շունչը կտրիլը։ Զայլամին կերակուրը իր վայրենի վիճակին մէջը զանազան թուփերու և ուրիշ տունկերու սերմերը՝ ծայրերը ու բողբոջներն է. բայց դժուար է հասկընալը թէ անիկայ ինտոր կ'ապրի ասոնք չգտած, ըստ որում ինչ և իցէ տեսակ տունկերէ բոլորովին զուրկ դաւաններու մէջ շատ անգամ մարդ ասոնց կը պատահի։

Ափրիկէի մէջ քանի մը ճամբորդութիւն ընողներ ջայլամին հաւկիթին վրայով յատկութիւն մը կը յիշեն, որն որ հասկըցուածին նայելով մի միայն աս թռչունին հաւկիթին կը վերաբերի։ Զոր օրինակ «Մարդուն մէկը հոս ինծի նմանապէս տեղեկութիւն տուաւ», կ'ըսէ ճամբորդին մէկը, «թէ շատ անգամ մէկ կամ երկու քար գտնուած է ջայլամին հաւկիթին մէջը, որն որ ամուր, ճերմակ տափկուկ ու հարթ և բակլայի մը չափ է։ Աս քարերը կը կտրեն ու կոճակ կը շինեն, բայց ես բնաւ բաղդ չունեցայ անոնց մէկը տեսնալու»։

Դարձեալ. «Աս հաւկիթներուն մէջը», կը գրէ ուրիշ ճամբորդ մը, «շատ անգամ խեղ մը մանտրտիկ հաւկթաձև քարեր գտնուած են, մեծ լուբիայի մեծութեամբ, բայց դեղին գոյնով, ու չափազանց ամուր։ Մէկ հաւկիթին մէջը ինը, և ուրիշի մը մէջ տասներկու հատ գտանք աս քարերէն»։

Թէ որ ջայլամին միսը շատ յարգի չսեպուի ալ, տակաւին անոր հաւկիթը ամէն ատեն չափազանց յարգի է բնիկներուն ու ճամբորդներուն առջևը։ Չղենք անոնց համը, ամէն մէկ հաւկիթ քսանուչորս հաւկիթի նիւթի չափ կը պարունակէ, ու 400 տրամէն աւելի կը քաշեն։

Զայլամի հաւկիթին խիստ մեծութեանը նայելով՝ կրնայ կարծուիլ թէ մէկ հատը որ և իցէ մէկու մը մէկ ժամի բաւական կերակուր կ'ըլլայ. բայց տեսնուած է մինակ մարդու մը երկու հաւկիթ ուտելը, որուն հետ ալուր ու իւղ ալ խառնուած էր։ Արդարև անգամ մը Հոլանտացի ճամբորդ մը իր ընկերովը հետ օր մը իրիկուան դէմ հինգ հատ ջայլամի հաւկիթ կերած են։

Մինչև անգամ հաւկիթին կեղևը չափազանց արժէք ունի, ու ամէն տեսակ հեղուկներ լեցունելու համար պատուական աման մըն է։ Անապատի բնիկները ասկէ 'ի զատ բան չեն գործածեր։ Վրան ուռկանի պէս հիւսուած թելերու բան մը անցունելով, կրնայ համետ 'ի վար կախուած տարուիլ։ Իերնի խցանի (Բըքեաճ) տեղ, խոտ՝ փայտ՝ և այլն կը գործածուին։

(Պիտի շարունակուի։)

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Յուլիս 15, 1857։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՂՂԻԱ. Ընդհանուր ակնկալութեան հակառակ՝ ընտրութիւնները անսովոր ուժ մը առնելու վրայ են։ Զարմանալի է որ աս ուժ առնելները տակաւին հետամուտ եղողներուն մէջ ամփոփուած է, բայց շարժումը կ'երևայ թէ աւելնալու վրայ է, ու կրնայ մէկ քանի Հակառակորդ Պատգամաւորներու ընտրութիւնը վաստըկիլ։ Կառավարիչները իրենց կրցածը կ'ընեն Քաղաքապետները շարժելու, ու Քաղաքապետներն ալ նմանապէս կ'ընեն գեղացիներուն եռանդը բորբոքելու։ Կառավարութեան հետամուտներուն կողմէն ընտրութիւն ընելու ուղերձները առատօրէն հրաման ընդունած է Փարիզի ամէն բաժինին մէջ։ Դաւառները եկած լուրերը հետզհետէ կ'աճին ուշադրութեան արժանի կերպով, ու Հակառակորդ հետամուտներուն թիւը կ'աւելնայ։

—Գաղղիայի ու Ռուսիայի մէջտեղի Առևտրական Դաշնադրութիւնը Բեթրպուրկ ստորագրուած է։

—Ալճէրիի մէջ եղած բանակը բոլորովին վերջացած չերևար, որովհետև Յունիս 10ին գաղթականութենէն առնուած լուրէն կ'իմացուի որ երկու երևելի ցեղեր Պէնի—Ռէնկուիլէթ և Պէնի—Եէնսի հողաբլուր կանգնելու սկսած են, Գաղղիացիներուն դէպ'ի ներս քալելը արգիլելու նպատակով։

ՍՊԱՆԻԱ. Յունիս 12ին Մատրիտի Լրագիրները կը պատմեն թէ Ներակոյտ Ժողովքը սկսեց քննութիւն ընել Սահմանադրութեան նորոգութեանը Օրինագիրին վրայ։ Զէնէրալ Սանքօ անոր դէմ խօսեր է։ Երեսփոխանաց Ժողովքին մէջ Սամուլին Օրինագիրին վրայ յանձնարարական ժողովին տեղեկագիրը յառաջ բերուեցաւ, ու Երեսփոխաններէն ոմանք մէկանց իմացուցին ան ձեռք առնուելու միջոցներուն դէմ խօսելու։

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼ. Յունիս 6ին Թագաւորական Խորհրդարանը Տօն Բեթրօ Ե՞՞ Փորթուկալի Թագաւորին ամուսնութեանը կարևոր նիւթին վրայ խորհրդածութեան մտաւ. ու հետևեալ օրը՝ Արքունական պատգամաւորութիւն մը խրկուեցաւ Քօրթէսին, (այսինքն՝ Ներակոյտին և Երեսփոխանաց) երկու Խորհրդարաններն ալ Մարքէզ տը Սուլին միջոցովը, աս բանին համար թէ՝ ինքը Վեհ. Թագաւորէն յանձնարարութիւն ունէր հաղորդելու որ ժամանակը հասած է Արքունական հարսնացու մը ընտրելու. թէ աս նպատակով ըլլալիք բանախօսութիւնները հիմա յառաջ գացած վաճակի մը մէջ էին, ու թէ ինքը կրնար ապահովցընել Ատեանին ու Երեսփոխանները որ ընտրութիւնը անանկ Իշխանուհիի մը վրայ ինկած է որ ամէն կողմանէ արժանաւոր է Փորթուկալի Թագուհին ըլլալու։ Երկու Խորհրդարաններուն մէջն ալ Արքունական պատգամաւորութիւնը մեծ ցնծութիւնով և ընդհանուր գոհունակութեան արտայայտութիւններով ընդունուեցաւ։

ՌՈՒՍԻԱ. Նորածին Մեծ Դուքս Սերգիոսին մկրտութեան արարողութիւնը, Յունիս 8ին եղաւ Թսարքօ Սէլօյի պալատին մատուռին մէջ։ Քաղաքական անձանց անդամները, Բարձր կղերները ու Տէրութեան ատեճանաւոր երևելիները ներկայ էին։ Ռուս տիկինները ազգային ձևով հագուած էին ու էրիկ մարդիկ մեծ միաձևով էին։ Կայսրն ու կայսերական ընտանիքը թափորով գացին առջևնուն և ետևնուն ըլլալով պալատին պաշտօնականները՝ իրենց անձնական սենեակներէն մինչև մատուռը։ Կայսերական երախան բարձի վրայ կը տանէր Իշխանուհի Սօլլիքօֆ որ Պատուոյ Տիկին է։ Մատուռէն ներս մըտած ատենը կայսրը ընդունեցաւ Բեթրպուրկի Միտրապօլիտէն ու անոր հետի կղերէն՝ որ սուրբ ջուրը ներկայացուց։ Արարողութիւնը լմննալէն ետև «Զքեզ Աստուած» երգուեցաւ զանգակներու զարնելուն և թնդանօթներուն գոռալու ձայներուն հետ խառնուելով։ Եօթը հարիւրէն աւելի պընակ դրուեցաւ ճաշի, կէս օրէն հինգ ժամ ետև, Օտար Տէրութեանց Պաշտօնեաները ներկայ ըլլալով։ Իրիկունը Բեթրպուրկ և Թսարքօ Սէլօ քաղաքը լուսաւորուած էին։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ. Աղէքսանդրիայէն Մալթա գացող վերջին շոգենաւը իրօք վախցուելու լուրեր բերաւ Պօմպայէն՝ որ մինչև Մայիս 27 կը հասնի։ Կալկաթայէն մինչև Լահոռ բոլոր բընիկ զօրքերը յայտնի ապստամբած են Կառավարութեան դէմ, ու Տէլհիի նախորդ կայսրին որդին Հնդկաստանի թագաւոր հրատարակուեր է։

Յեղափոխութիւնը Միրութի մէջ սկսաւ՝ ուր որ ձմերանոցը այրուեցաւ ու Բրիտանական զօրքին կնքտիքն ու տղաքը անգութ կերպով սպանուեցան։ Շատ մը Անգղիացի պաշտօնականներ ու զինուորներ սպանուեցան, ու տեղն ալ ապստամբներուն ձեռքը մնաց։

Հետևեալ օրը Տէլհիին վրայ ալ յարձակում ըլլալով, հոն ալ նոյն տեսարանը կրկնուեր, ու ապստամբները նոյն տեղին տիրեր են։

Զէնէրալ Ռիտը Անգղիական զօրքին Բարձրագոյն հրամանատարութիւնը առնելով շատ փութով Տէլհիի վըրան կը քալէ. ու խիստ ազդու միջոցներ ձեռք պիտի առնուի աս ապստամբութիւնը զսպելու համար։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՂՂԻԱ. Մեծ գրգռութիւն մը տիրած է Փարիզի մէջ պատգամաւորներու ընտրութիւններուն վրայով։ Զէնէրալ Քավէնեաք, Շարնօ և Կուշօ, որոնց բոլորն ալ Կառավարութեան Հակառակորդ հետամուտներ են, իրեք բաժինին մէջ ընտրուեցան։ Հասարակապետականները շատ հոգի առած են։ Ասիկայ առաջին անգամն է որ Նափոլէօն կայսրը ընտրութեան մը ատեն ընդդիմութեան պատահեցաւ ան ընդհանուր քուէարկութեան ատենէն 'ի վեր՝ որ զինքը Գաղղիայի գերագոյն տիրապետ ըրաւ։

ԱՄԵՐԻԿԱ. Քօլ. Քըմինկս Կառավարիչ դրուի պիտի Ութայի գաւառը որ Մորմոններուն երկիրն է, Պինկհամ Եունկին տեղը, ու Զէնէրալ Հարնին արդէն իր զօրքերովը շարժելու վրայ է, անընակ ընդարձակ դաշտերէն անցնելով՝ որ Միացեալ Նահանգաց ու Մորմոններուն մէջ տեղը կ'իյնայ, որպէս զի նոր Կառավարութեանը Իշխանութիւնը պաշտպանէ։ Քիչէն քիչ վեց շաբաթ կը քշէ աս ճամբան լմնցընելը։ Նաև յոյս կայ որ աս անօրէն ժողովուրդը՝ որոնք այնքան ծանր կերպով մարդկային իրաւունքները աւրեցին, ու բուն իսկ կառավարութեանը դէմ ապստամբեցան, շուտով հանդարտ ու ներդաշնակ վիճակի մը պիտի բերուին։

—Կ'ըսուի թէ Սպանիան կարգադրութիւն մը ընելու պիտի մտնէ Սանթա Աննային հետ՝ որ Մէքսիքօյի նախորդ Նախագահն էր, պաշտպանելու համար զինքը որ յեղափոխութիւն մը հանէ Մէքսիքօյի մէջ, ան պայմանով որ Սպանիային Մէքսիքօյէն հիմա պահանջած տուգանքը վճարէ, ու թէ դաշնակցութեան մը մտնեն յարձակողական ու պաշտպանողական, թէ որ երկու երկրին մէջ ալ պատերազմ ծագի Միացեալ Նահանգաց դէմ։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ով որ ձեռքը պատրաստ ստակ ունի, ու չգիտեր թէ ինչ ընէ, թող վիճակահանութեան տոմսակ (փիանգօ պիլէթի) ծախու առնէ։ Ասոնք կը գտնուին մեր քաղաքին ամէն փողոցները, և արդէն հազարաւորներուն օգնութիւն ըրին իրենց ստակին ձեռքէն ազատելու, առանց մէկ ստակ մը փոխարէն տալու իրենց. ու պատրաստ են նոյնը ընելու ուրիշ հազարաւորներու ալ։

Թէ որ աղքատ մարդ մը կ'ուզէ բաց ճամբայ մը գտնալ աւելի աղքատ ըլլալու, թող վիճակահանութեան տոմսակներ ծախու առնէ։

Թէ որ մարդ մը կ'ուզէ խաբուիլ սուտ խոստումներով և յոյսերով թող վիճակահանութեան տոմսակներ ծախու առնէ։

Թէ որ մարդ մը կ'ուզէ ինքզինքը անյարմար ընել կանոնաւոր գործի՝ ու որով ինք իր օրինաւոր ապրուստը կրնար շահիլ, թող վիճակահանութեան տոմսակներ ծախու առնելու գործին մտնայ։

Թէ որ մարդ մը կ'ուզէ իր զաւկըներուն սորվեցընել ծոյլ կեանք մը անցընել, անանկ որ մեծնալու ատեննին անպիտան մարդիկ ըլլան, թող վիճակահանութեան տոմսակներ ծախու առնէ։

Թէ որ մարդ մը կ'ուզէ գիշերները քնհատ մնալ, ակնկալութեան ջերմով մը բռնուած մնալ մինչև տոմսակներուն քաշուիլը, և ան ատենն ալ բոլորովին յուսահատութեան մէջ ընկղմիլ ու թերևս հիւանդնալ որ իրեն չելաւ, թող վիճակահանութեան տոմսակներ ծախու առնէ։

Թէ որ մարդ մը կ'ուզէ իր միտքը բոլորովին անյարմար ընել Աստուածաշունչ կարդալու, աղօթք ընելու, յաւիտենական ու երկնային բաներու վրայ մտածութիւն ընելու, Կիրակին օգտակար կերպով պահելու, մահուան և դատաստանին օրուանը, թող շատ մը վիճակահանութեան տոմսակներ ծախու առնելու գործին մէջ մտնէ։

Կը ծանուցանենք բոլոր մեր ընթերցողներուն թէ վիճակահանութիւնները աս ամէն յիշուածները ու անոնցմէ աւելին ալ կրնան կատարել, ինչպէս որ հազարաւորներուն դժբաղդ փորձառութիւնն ալ կը վկայէ։

Ով կ'ուզէ վիճակահանութեան տոմսակ մը ծախու առնել։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. Գ. ՃԸՐՃԵՆԻ